

A hatósági élelmiszerellenőrzés fejlesztése*

VAJDA ÖDÖN ÉS RAVASZ LÁSZLÓ

Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Élelmiszerellenőrző
és Vegyvizsgáló Központja, Budapest

A hatósági élelmiszerellenőrzés világszerte egyre fontosabb szerepet játszik a fejlődő és a fejlett országokban egyaránt, mert az élelmiszertermelés és forgalmazás szükségszerűvé teszi az ellenőrzés, az ellenőrzési módszerek fejlesztését is. Hazánk társadalmi és gazdasági fejlődésével párhuzamosan az élelmiszerek ellenőrzése is fejlődött és szerkezete, módszerei és műszerezettsége jól illeszkedik az európai, illetve nemzetközi színvonalhoz. (Szerk.)

A hatósági élelmiszerellenőrzés hazánkban nagy hagyományokkal rendelkezik.

Legnagyobb intézetünk, a Fővárosi Intézet (FÉVI) már megünnepelte egy évszázados fennállását, és több intézetünk működése is túllépte a 7., 8. évtizedet is. A hatósági élelmiszerellenőrzés alapjainak a múltban s a jelenben is a fogyasztói érdekvédelem: ez szabja meg fejlődésének további útját is. A hosszú, közel 100 éves időszak alatt szervezeti, módszertani változások követték egymást, de fő feladata a fogyasztók védelme és a felső vezetés megbízható tájékoztatása az élelmiszerek minőségéről.

Az általános fejlődés szükségessé teszi az élelmiszerellenőrzés újabb, fejlettebb szervezeti formáinak és működési módszereinek kidolgozását, a hatékonyabb és hatásosabb ellenőrzés biztosítására, a minőség szabályozás előmozdítására, a minőség biztosítására.

Az elmúlt években 3 tényező határozta meg az élelmiszerellenőrző hálózat fejlődését:

1. Az 1/1970. Korm. sz. rendelet, amely szabályozza a megyei (fővárosi) élelmiszerellenőrző és vegyvizsgáló intézetek jogállását, működését, kimondja, hogy az egyes intézetek közvetlen irányítását – amely kizárólag helyi feladatokat ellátására irányul – a területileg illetékes megyei, ill. fővárosi tanács, szakmai irányítását a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter látja el.

2. A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumban 1975. év végén a felügyeleti rendszer centralizálása során a megyei (fővárosi) élelmiszerellenőrző és vegyvizsgáló intézetek, az Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézetek Központi Irodája, valamint a Központi Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet az Állat-egészségügyi és Élelmiszerhigiéniai Főosztály közvetlen felügyelete alá került. Az azóta eltelt közel két év igazolta ennek helyességét.

* Az élelmiszerellenőrző és vegyvizsgáló intézetek II. tudományos konferenciáján (Szeged, 1977. okt. 12.) tartott előadás és folyóiratunk 23, 70. oldalán közölt cikk felhasználásával.

3. Az 1976. évi IV. törvény, az új élelmiszer-törvény az élelmiszerek minőségének ellenőrzésével, felügyeletével és biztosításával az ipari ellenőrzéstől eltekintve a hatósági élelmiszerellenőrző intézeteket bízta meg. Ez a feladat kiterjed az élelmiszerek gyártása és forgalombahozatala közbeni ellenőrzésére, gyártmánykönyvek ellenőrzésére is.

A tárcán belül az ellenőrzés egy főosztály alá helyezése, az új élelmiszer-törvényből és a kapcsolatos minisztertanácsi, mezőgazdasági és élelmészeti, valamint belkereskedelmi rendeletekből, ill. végrehajtási utasításokból származó helyzet, a számos új feladat szükségszerűen megkövetelte az élelmiszerellenőrző hálózat szakmai irányításának korszerűsítését, az irányítás központosítását a hatékonyság egyidejű növelésével. 1978. január 1-ével megalakult a MÉM Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Központ.

A központ az intézeti Hálózat központja és létjogosultságát az intézeti munka fejlesztésében, koordinálásában, egységesítésében való hasznossága határozza meg. Belső szervezete is aszerint alakult, hogy a hálózati igények kielégítésére milyen feladatokat kell ellátnia és ezeknek egybe kell esnie a népgazdasági érdekekkel.

A következő célokat tűztük magunk elé

- meghatározni a Központ egyes osztályainak feladatait, profiljukat egyértelműen meghatározni, a kettőséget megszüntetni,
- megerősíteni az intézetek s a Központ egyes osztályainak kapcsolatait,
- fejleszteni, de egyszerismind egyszerűsíteni a hálózati információszolgáltatást,
- gyorsítani a hálózati munkában a döntéseket,
- a minőségvédelem hatékonyságának növelése érdekében a hazai ellenőrző szervekkel való kapcsolatot erősíteni.

A Központ munkatervét úgy állítottuk össze, hogy ezek a célkitűzések megvalósuljanak.

A *Minőségfelügyeleti főosztály* egyik alapvető feladata az információk gyűjtése, értékelése, feldolgozása mindazok számára, akik a minőség javítása, szabályozása, fejlesztése kérdésében illetékesek és ezekre az információkra szükségük van, ill. ezeket részben vagy egészben hasznosítani tudják.

A verbális jelentések, mint pl. a havi (gyors) jelentések jelentős szerepet töltenek be a minisztérium és az ipar vezetőinek tájékoztatásában, de a kvalitatív információkat a kvantitatív tájékoztatásnak kell kiegészíteniük.

Olyan *teljes körű információs rendszer* kidolgozására van szükség, amelyben az adatok egymást feltételezik és kiegészítik, egymást nem tagadják és egymással nem lehetnek ellentmondásban. Ezt az információs rendszert a minőségi mutatórendszerre célszerű alapozni, azt kibővítve és részletezve felhasználva azt a hatalmas adathalmazt, amely a Hálózat rendelkezésére áll. Az információs rendszer kidolgozásakor gépi adatfeldolgozást kell feltételeznünk, olyan központi adatgyűjtést és tárolást, amely kielégíti egy hálózati élelmiszerellenőrzési adatbank feltételeit, méghozzá olyan módon, hogy az adatok – megfelelő program összeállításával és felhasználásával – bármikor és bármely célra (információkészítés, szabványosítás stb.) előhívhatók legyenek.

Az információs hálózat tevékenységének tervszerű irányításával biztosítható az információk minőségének javítása, objektív alapokra helyezése és árnyaltabb, döntésre előkészített jelentések készítése.

A teljes körű, korszerű információs rendszer kidolgozására az élelmiszerellenőrzés és a rendszerszervezés prominens szakembereiből bizottságot hoztunk létre. A bizottság kidolgozta a hálózati információs rendszer elvi alapját és struktúráját, és a következő főbb megállapításokat tette, amelyek a gyakorlati kivitel alapjául fognak szolgálni.

Az élelmiszertermelésben bekövetkezett változásokat, pl. tömegtermelés megvalósítása, termelés centralizálása, stb., nem követte arányosan az élelmiszerek minőségének korszerű ellenőrzése és szabályozása. Az élelmiszerellenőrzés régi gyakorlatát a kisüzemi viszonyokra kialakított tevékenység jellemezte. Ezek a módszerek lényegükben változatlanok maradtak, mikor a kisüzemi termelés helyébe a nagyüzemi termelés, a nagyüzemi elosztás különböző formái léptek, s egyre inkább kialakulnak a közvetlen fogyasztásra való előkészítés nagyüzemi formái is.

A kisüzemi ellenőrzést közvetlen kapcsolatok és közvetlen döntések jellemezték. A nagyüzemi termelés fejlődésével az ellenőrzés úgy kívánt tartani, hogy a termelés mennyiségi növekedésével lényegében arányosan növelte a megfigyelések és a közvetlen döntések számát. A nagyüzemi termelés bonyolultsága miatt a minőség szabályozásához szükséges információ mennyisége lényegesen nagyobb, sem hogy azt közvetlen megfigyelésekkel és döntésekkel át lehetne fogni. Emiatt a minőségellenőrzést szét kell választani a jelenleg fennálló kisüzemi és nagyüzemi ellenőrzésre. A kisüzemi termelés ellenőrzését a jelenlegi közvetlen döntésen alapuló *represszív eljárással* kell a továbbiakban is megoldani. A nagyüzemi ellenőrzésben a feladatok több részre oszlanak. Az információbőség miatt a Hálózat önmagában nem képes a nagyüzemi ellenőrzés gyakorlati elvégzésére.

A nagyüzemi ellenőrzésben a kvantitatív minőségmegállapításhoz szükséges számszerű információk igen nagy mennyiségét az üzemből származó adatok adják. Ezért a Hálózatnak az ipari belső minőségellenőrzéssel való kapcsolatát kell a jelenleginél szabályozottabb formában kiépíteni.

A Hálózat munkájának jelentős részét a termelés minőségének megfigyelésére, a minőség alakulását befolyásoló tényezők megállapítására, összegezve: a termelőüzemi tevékenységre kell fordítani. Ez az *informatív ellenőrzést* jelenti. A Hálózatnak a termelő önszabályozó képességét kell vizsgálnia, és aszerint kell döntéseket hozni, hogy a szervezet önszabályozó képessége megvan-e, és ezt használja-e. Ahol nincs meg az önszabályozó képesség, ott a Hálózat feladata ennek kimutatása. Ahol megvan és nem alkalmazzák, ott represszív ellenőrzéssel kell hatni a termelőüzemre. E vizsgálat során a termelő minőséggel kapcsolatos és szabályozással változtatható szabadságfokai is feltáródnak.

A szolgáltatott információk értékét csak akkor lehet a mennyiségtől függetlenül minőségileg növelni, ha a Hálózat adatain kívül is lehetséges információkat begyűjteni. Ehhez a legkézenfekvőbb az iparági laboratóriumok igen gazdag vizsgálati és ellenőrzési adatainak, eredményeinek felhasználása.

Nagy a jelentősége az *intézeti munka évenkénti értékelésének*. Korábban az értékelésben a szubjektív elemek uralkodtak, ennek kiküszöbölésére a munka értékelését fokozatosan objektív alapokra helyezzük. Az új értékelési rendszer próbaként bevált, a következő években tökéletesíteni fogjuk.

A főosztály másik fő feladata a minőségellenőrzési munka irányítása. Teljes körű és közvetlen kapcsolatot tart a Hálózat munkatársaival. Az ellenőrzés szervezése, az információkhoz szükséges feladatok hatékonyságának javítása, meghatározása és az ellenőrzésből kapott információk gyűjtése és feldolgozása elválaszthatatlan egymástól.

A Hálózat minőségjavító tevékenységének egyik legfontosabb eszköze a *profiltevékenység*. A szakosított munka színvonalát emelni kell és a profiltevékenység hatékonyságának növelését – együttműködve az intézetekkel.

A profiltevékenység szabályozására utasítástervezetet dolgoztunk ki, amelynek kiadását a felügyeleti Főosztálytól kértük, ennek megjelenéséig a tervezet – az Igazgató Tanács határozata alapján – van érvényben. A profilintézet szakosított területének tájékozott ismerője, naprakész állapotban ismeri az iparág problémáit, szükség esetén megfelelő intézkedéseket tesz területén az információáramlás meggyorsítására, javaslatot tesz mindazoknak a feladatoknak a számszerű meghatározására (mintaszám, ellenőrzöttség stb.), amelyek szükségesek ahhoz, hogy meg-

bizható kép alakuljon ki az iparág minőségi munkájáról. Szervezi a Hálózat érdekelt szakembereinek kölcsönös, rendszeres konzultációit, az egységes eljárás kialakítására, módszertani irányelveket dolgoz ki, és országos megbeszéléseket szervez az iparág minőségi problémáinak megvitatására.

Segítségét kell nyújtania az iparágak *általános és speciális minőségellenőrzési problémáinak* elméleti és gyakorlati kérdéseinek megoldásában, az alkalmazott ellenőrzési módszerek és eljárások egységesítésében is. Együtt kell működniük az *országos és ágazati szabványosításban*, az egységes szemléletet kell érvényesíteni.

Az intézetek profiltevékenységét össze kell kapcsolni az élelmiszerellenőrzés és minősítés nemzetközi tevékenységével, elsősorban a KGST-ban, FAO-ban, EOQC-ban folyó munkákkal.

Sürgős és fontos feladat a *mintavétel korszerűsítése és egységesítése*. A mintavétellel foglalkozó országos szabványok elsősorban a termelő és forgalmazó (ipar és kereskedelem) közti átadás és átvétel céljait szolgálják. A népgazdasági és a fogyasztói érdek is megköveteli, hogy a tételminősítésen alapuló, az átadás-átvétel céljait szolgáló mintavétel hatósági ellenőrzést szolgáló mintavétellel egészüljön ki.

A gyakorlat azt igazolta, hogy a szabványokban lefektetett mintavétel hatósági ellenőrzéseken csak korlátozottan alkalmazható. Ez magával hozza a szankcionálás hatékonyságának csökkenését éppen a mintavétel szabványos előírásai formai kelleknek – szükségszerű – be nem tartása miatt, ezért a Központ tervbe vette a Magyar Szabványügyi Hivatallal a mintavételi szabványok rendezését. A hatósági és a minőségmutató képzéséhez szükséges mintavételt ki kell dolgozni az ismert szórás figyelembevételével.

A közeljövő feladata az *ellenőrzés koncepciójának kialakítása* különös tekintettel a hatodik öt éves tervre. Ez sokkal szélesebb kört és mélyebb tartalmat jelent az adatszűrű tervfeladatok, mintaszámok stb. kiadásánál. Az ellenőrzés koncepciója magában foglalja a minták, az üzem- és üzletellenőrzések számának racionális kialakításán túlmenően a megfelelő arányok meghatározását, mégpedig a különböző tényezők mérlegelése alapján: ipari koncentráció, helyi specialitások, a termelés és fogyasztás mennyisége, üzemek nagysága, ellátásban és táplálkozásban betöltött szerepük stb. Beletartozik az ellenőrzés koncepciójának kialakításába az üzem- és üzletellenőrzések módszertana is, ezt a tevékenységet egy meghatározott cél elérésére irányítva. Célkitűzés mint előljáróban mondtuk, a fogyasztók védelme vagyis annak biztosítása, hogy a fogyasztó megfelelő minőségű terméket kapjon. Az élelmiszerellenőrzés koncepciójának alapvető *szemlélete* a jövőben az informatív ellenőrzés legyen a hagyományos, represszív ellenőrzés fenntartása mellett. Az elvégzett vizsgálatokból, ellenőrzésekből származó adatok sokcélú feldolgozásával el kell érni azt, hogy a termékek minőségéből, ill. ezek hiányosságaiból a termelő (ipar) munkájára, elsősorban a minőségszabályozásra megfelelő következtetéseket lehessen levonni. A koncepció kialakításakor nem lehet figyelmen kívül hagyni a kereskedelmi hálózatot sem, olyan termékek ellenőrzésével, amelyek minőségüket a tárolás, szállítás, ill. árusítás során változtathatják.

Az *ellenőrzési koncepció és az információs rendszer* kialakítása egymással dialektikus kölcsönhatásban van, egyik feltételezi a másikat. Az ellenőrzési koncepció meg fogja határozni az információs rendszerben szolgáltatandó információk mennyiségét és értékét. Az információs rendszerben nélkülözhetetlen adatok megszerzését viszont az ellenőrzési koncepcióban el kell helyezni és ki kell adni, és szolgáltatását meg kell követelni. Az ellenőrzési koncepció egyik fontos tényezője szoros kapcsolat a szabványosítási munkával. A szabványalkotásban való részvétel színvonalát az *adatbank* létrehozásával lehet emelni, ezt nemcsak a hálózati, de az ipari vizsgálati adatok gyűjtésével, tárolásával és feldolgozásával kell létrehozni.

A *Mikrobiológiai Osztály* tevékenysége a fogyasztói érdekvédelem szempontjából jelentős. Az élelmiszerek minőségének megítélésében a korábbi statikus szemléletet (takarmány-elmélet), a kalorikus tápanyagösszetétel (fehérje, zsír, szén-

hidrát) alapján történő megítélését felváltotta a biológiai érték alapján történő elbírálás (vitamintartalom, esszenciális zsírsavak, ásványi anyagtartalom), és az élelmiszertudomány fejlődésével tovább változik értékítéletünk. Az élelmiszerek megítélésében egyre nagyobb a szerepe a mikrobiológiai állapotoknak. A külföldi vásárlók is magas mikrobiológiai mércét állítanak fel, és a hazai fogyasztó védelme is fokozottan követeli meg a mikrobiológiai ellenőrzést az állati eredetű élelmiszerek termelésén kívül a vegyes és növényi eredetű nyersanyagokat feldolgozó üzemekben, iparágakban, termékekben is.

A MÉM Állategészségügyi és Élelmiszerhigiéniai Főosztály utasítása szerint a mikrobiológiai ellenőrzés koordinátora az ÉHESZ, ezen belül azonban nagy feladat vár Mikrobiológiai Osztályunkra. A mikrobiológiai munka megszervezésében az osztály igen sokat tett és ennek köszönhető, hogy ma már az intézetek zömében szervezett mikrobiológiai munka folyik, a rendeletek és jogszabályok értelmében elsősorban a növényi eredetű élelmiszerek nem patogén flórájának a megállapítására, illetve a vizsgálati módszerek kidolgozására. A következő években is a növényi élelmiszerek mikrobiológiai vizsgálatainak kimunkálása, a vizsgálat és az ellenőrzés megszervezése a fő feladat a Hálózatban, mind az élelmiszerelőállítás, mind a forgalmazás folyamataiban. Itt is a megelőző ellenőrzési rendszer kiépítésére törekszünk.

A Mikrobiológiai Osztály fő feladatai:

- az intézetekben folyó mikrobiológiai munka szervezése, irányítása a minőségalkulásról nyújtott tájékoztatás mikrobiológiai természetű információkkal való kiegészítésé érdekében,
- a tartósságot meghatározó reális mikrobiológiai határértékek kialakítása, a célvizsgálatok végzése iparági szinten a módszerek egységesítésére,
- új, gyors, korszerű vizsgálati módszerek kidolgozása,
- ezen belül a gyors informatív vizsgálati eljárások kidolgozása pl. az üzemi higiénia mikrobiológiai ellenőrzésére,
- az élelmiszer-mikrobiológus-képzés előmozdítása a Kertészeti Egyetem szakmérnök-képzés keretében.

A Mikrobiológiai Osztály irányítása mellett erősíteni kívánjuk az intézetek, az iparági mikrobiológia laboratóriumainak kapcsolatát. Az ÉHESZ-szel és más, ilyen területen dolgozó társszervekkel való együttműködést a jövőben szélesíteni kívánjuk. (Tapasztalataink eddig is kedvezőek, jó az együttműködés a Mosonmagyaróvári Agrártudományi Egyetemmel, aminek eredményeként kidolgozták az általános mikrobiológiai, mintavételi és tételminősítő tervet.) Kidolgozzuk a Hálózat mikrobiológiai középtávú fejlesztési tervét. Fokozzuk munkánkat a KGST Élelmiszeripari Állandó Bizottság „Mikrobiológiai vizsgálatok szabványosítása” témakörében.

A *Módszertani Osztály* munkájának középpontjában az élelmiszerek vizsgálataira vonatkozó módszerek, eljárások fejlesztése, valamint bevezetése és az intézetek dolgozóinak szakmai továbbképzése áll. Az osztálynak az élelmiszeranalitika koncepcióját kell kidolgoznia és bevezetnie, mint a *hazai élelmiszeranalitikai bázis*. Hazánk nagy hagyományokkal rendelkezik az élelmiszertermelés és ellenőrzés terén, de az élelmiszeranalitikai bázis hiányzik. A Hálózatban a módszer kutatás csak akkor nem válik öncélúvá, ha az irányítottan és koordinálva folyik az élelmiszeranalitika tervszerű, célra orientált fejlesztése érdekében. Gyors, megbízható és pontos eljárások bevezetésére van szükség, különös tekintettel a műszeres eljárásokra. Gyors nedvesség-, zsír-, fehérjetartalom meghatározására célműszereket kívánunk alkalmazni, a technológia alkalmasságának megítélésére, a hibák objektív módszerekkel történő felderítésére.

A módszertani kutatások elválaszthatatlanok az új, korszerű műszerektől.

Fokozni fogjuk a *tesztmódszerek* alkalmazását, fejlesztjük azokat az analitikai módszereket, amelyek az élelmiszerek táplálkozástudományi alapon történő megítéléséhez szükségesek: emészthető fehérje, oldhatatlan fehérje, vitaminok, zsírsavösszetétel stb. Növekvő súllyal szerepel a *vegyi szennyezettség* (fémek, biológiai aktív anyagok, mint pl. növényvédőszer maradékok) meghatározására alkalmas módszerek kidolgozása és rutinszerű alkalmazása. A témakörben figyelemreméltó együttműködést az MTA Központi Kémiai Kutató Intézettel továbbfejlesztjük.

A módszertani kutatásokhoz szükséges *műszerpark elkészített fejlesztési programját* a Központ és a Hálózat szakértőiből álló Műszerbizottság és a Módszertani Osztály koordinálásával tovább kell fejleszteni és a hatodik öt éves terv időszakára is ki kell dolgozni.

A *Radiológiai Osztály* feladata a jövőben is az élelmiszerek *mesterséges radioaktív szennyezettségének* vizsgálata, ennek meghatározásához szükséges vizsgálati módszerek fejlesztése és a kapott eredmények országos összesítő értékelése a szennyezettség területi eloszlásának meghatározására. Az ehhez szükséges tervfeladatok kidolgozása és kiadása – a MÉM szempontjai szerint – ennek megfelelően történik. A környezeti radioaktivitás és ezzel összefüggő élelmiszerszennyezettség változás folyamatos ellenőrzése mellett ellátja az Osztály a 16/1969. MÉM számú rendelettel létesített *Élelmiszeripari Sugárvédelmi Figyelő és Értékelő Központ feladatait*.

A sugárszennyezettséget vizsgáló laboratóriumok szervezetének és működésének egyesítését végezi ennek során.

Az *Élelmiszeripari Sugárvédelmi Figyelő és Értékelő Központ* laboratóriumainak egységes szervezeti felépítését és működését biztosítani kell oly módon, hogy az intézetek más osztályain dolgozókkal arányos módon legyenek leterhelve és nem szabad kizárni toxikológiai, műszeres analitikai vizsgálatokkal való megbízásukat az intézet igazgatójának megítélése alapján.

A radiológiai szennyezettség vizsgálata elengedhetetlen és még ennél is fontosabb a *polgári védelmi intézkedések* végrehajtása. Fel kell készülni arra, hogy a reaktorokból esetleg kikerülő, vagy a kísérleti robbantásokból származó minták (korai hasadványok) vizsgálatát el tudják végezni. Természetesen e területen is biztosítani kell a korszerű műszerellátást.

A fokozott feladatokat a Hálózat csak akkor tudja hiánytalanul teljesíteni, ha a dolgozók lépést tartanak a tudomány fejlődésével. E célból tartja fenn a Központ az 1955-ben alapított *Élelmiszervizsgáló Közleményeket*, az első magyar élelmiszer analitikai szaklapot is; folyóiratunk az „ÉVIKE” jövőre ünnepli fennállásának 25 éves évfordulóját. Az egyéni képzés támogatása mellett szükséges a rendszeres, intézményes továbbképzés is, Ezt egyrészt a MÉM Mérnöktovábbképző Intézetének keretében szervezzük és a gyakorlatokat az MTA Központi Kémiai Kutatóintézetében és az ÉVK laboratóriumaiiban tartjuk, elsősorban az élelmiszerek vegyi szennyezettségének meghatározására szolgáló módszerek oktatására.

A továbbképzést három fő témakörben célszerű szervezni:

- *élelmiszeranalitikai továbbképző tanfolyamok*, amelyek célja a hálózatban dolgozók analitikai képzettségének növelése, a korszerű analitikai módszerek megismerése;
- *élelmiszerellenőrző továbbképző tanfolyamok*, amelyek a hatósági jellegű élelmiszerellenőrző tevékenység elméleti és gyakorlati ismeretének elsajátítására (mintavétel, minősítés, szakvélemények készítése, szankcionálás gyakorlata stb.) alkalmasak;
- *vezetőképző tanfolyamok*, ezek a vezetők továbbképzésére, a vezetésre alkalmasak kinevelésére szolgálnak.

Különös figyelmet kívánunk fordítani a *politikai képzettség*, az *áttekintő, elemző és általánosító készség* fejlesztésére; a vezetéssel kapcsolatos *igazgatási jogszabályok* ismeretére s helyes, hálózati egységes alkalmazására.

Az információk óriási növekedése miatt egyre nehezebb az irodalom jobb megismerése és a tájékozódás. Ennek elősegítésére megszerveztük a *Folyóírat Figyelőt*.

Jelentős szerepet tölt be a Hálózat életében és munkájának fejlesztésében az *Igazgató Tanács*. Tanácskozásain gondosan előkészített, a Hálózat elvi és gyakorlati kérdéseit tárgyaló anyagokat vitatják meg és hoznak döntést ezekben. Ennek a testületnek a működése a demokratizmust van hivatva megvalósítani és egyben szilárdítja a centralizmust a határozatok meghozatalában, végrehajtásában és a végrehajtás ellenőrzésében.

A jogszabályismertetőik megküldése az intézeteknek, s a Központ jogtanácsosának rendszeres konzultációja a jogszabályok megismerésének és alkalmazásának fejlesztését szolgálja.

Ennek érdekében készül az éves és távlati *igazgatási és jogi munkaterv*.

Az *ügyvitel egységesítése (és egyszerűsítése) elengedhetetlen*. Kiadtuk az intézetek részére a

- Tűzvédelmi utasítást;
- Gépjármű üzemeltetési szabályzatot;
- Szerződéses munkák irányelveit;
- Utasítást a szakosított (profil) feladatok ellátására.

Az ügyvitel és számvitel egységesítésére összeállítás alatt áll

- Belső ellenőrzési szabályzat;
- A dolgozók munkaviszonyára vonatkozó ügyviteli intézkedés;
- Bizonylati szabályzat és album;
- Iratkezelési szabályzat.

Nem járt eddig eredménnyel az elmúlt évtizedben a Hálózatban alkalmazott *nyomatványok egységesítése*. Minden erőt meg kell azonban mozgatni, hogy az új információs rendszernek megfelelő egységes dokumentációt kidolgozzuk és az egész Hálózatra bevezessük.

A Hálózatban várható fejlődés egyik tényezője a létszám alakulása, a dolgozók képzettség szerinti megoszlása, nyelvtudása.

Az intézetek műszaki létszámát minimálisan 15–20 főre szeretnők növelni, ami azt jelenti, hogy az összlétszám 25–30 fő lenne. A hálózati személyzeti munka fejlesztésére, az egységes szemlélet kialakítására, kezdőlépésként központi nyilvántartást fektettünk fel. A Központ személyzeti vezetője az egységes szemlélet és gyakorlat kialakításában a személyzeti munka területén közvetlen segítséget nyújt az intézeteknek.

A hálózati dolgozók *nyelvtudása* nem kielégítő. Minden segítséget meg kell adni ahhoz, hogy az arra alkalmasak az intenzív és félintenzív tanfolyamokon a szükséges nyelvtudást megszerezzék.

Az *egységes, egészséges testületi szellem* kialakítását van hivatva előmozdítani az intézetek szakembereinek kölcsönös, szakmai tanulmányút és tapasztalatcsere jellegű látogatása.

A Központ támogatja a hálózat *KISZ-tagságának* évente egyszeri találkozását, hogy sajátos, speciális problémáikban kicseréljék véleményüket.

A káderfejlesztéssel a jövőben intézményesen és központilag is foglalkozni kell. A káderutánpótlás alapját fiataljaink alkotják. Ezért a fiatal munkatársakkal való rendszeres foglalkozás a jövő megalapozását jelenti.

Felmértük a Hálózat *műszerszükségletét*, elkészítettük a *műszerkatasztert* és a következő időszak ilyen irányú célkitűzéseit az alábbiakban lehet összefoglalni:

- hálózati szinten az elavult, elhasználódott tradicionális műszerek kicserélése, pótlása (pl. analitikai mérlegek, szárító és izzító kemencék stb.);
- a szakosított intézeteket profiljaiknak megfelelően kívánjuk műszerezni (pl. a gabonaprofil korszerű amilográfot, a sütőprofil farinográfot, kísérleti sütőkemencét, termotogáfot, a tejprofil milkotestert, hordozható tejszír-mérőt, a gyümölcsprofil gyümölcsvizsgáló készüléket, az édesipar speciális csokoládé-viszkozimétert kapjon);
- minden intézetet új rétegekromatográfiás felszereléssel kell ellátni;
- hat intézetben – a regionális központosítás elve alapján – korszerű gáz-kromatogáfot kell üzemeltetni.

A műszerfejlesztési előterjesztést az Igazgató Tanács 1978. I. n. évi ülésén tárgyalta, és elfogadta a – mintegy – 15 millió forintos programot.

A MÉM jelentős anyagi áldozatot hoz az intézetek korszerűsítésére, s új intézetek létesítésére.

A kormányhatározatnak megfelelően a Hálózat kiépítése más beruházásokkal összehasonlítva viszonylag gyors ütemben történt. Várhatóan azonban a kitűzött határidőre Eger és Szekszárd megyeszékhelyeken nem épül intézet.

1970 – 77. években rekonstrukciós bővítést hajtottunk végre a békéscsabai és kaposvári intézetekben, új intézet épült Zalaegerszegen és Salgótarjánban, új korszerű épületben kapott elhelyezést a győri, miskolci, székesfehérvári és a kecskeméti intézet. Új településű egységek kezdtek meg a munkát Szolnokon, Veszprémben és Nyíregyházán, rövidesen Tatán is működni kezd a MÉVI 1978 – 80. években új székházat kap a szegedi és a pécsi intézet, a műszaki-gazdasági előkészítés folyamatban van.

Az 1980 – 85-ös tervidőszakra tervezzük az új szombathelyi intézet, a FÉVI és a Központ – feltehetően közös – székházának megépítését. A kétségtelenül jogos igények teljesítése azonban a népgazdaság teherbírásától függ, és így bizonytalan a debreceni intézet új székházának építése, annak ellenére, hogy az intézet kitelepités-re van ítélve.

Előadásunkban a jelenlegi szervezet és működés vázolásával, továbbá a fejlesztési koncepció néhány fontosabb gondolatának ismertetésével a teljesség igénye nélkül igyekeztünk képet adni a Hálózat jelenéről és jövőjéről. Mind népgazdasági, társadalmi, mind szakmai szempontból szép és hasznos a mi hivatásunk. A Hálózat teljesíteni fogja mindazokat a feladatokat, amelyeket a vonatkozó rendeletek előírnak. Ennek előfeltétele az egység, a kollektív testületi szellem s a demokratikus centralizmus. A Hálózat felelősségteljes feladatot tölt be, és ennek eleget tenni joga és kötelessége valamennyi hálózati dolgozónak, az eredményeket pedig büszkén vállalhatják sajátuknak.